

ALADICS JÁNOS

A VAJDASÁGI SÍKSÁG SZERELMESE

MILIVOJE NIKOLÁJEVICS NOVISZÁDI TÁRLATÁRÓL

Vannak festők, akik mindjárt a közepén fognak hozzá a festészethez. Nincs türelmük hosszú tanulmányokhoz. De azután gyorsan rádöbbennek technikai tudásuk hiányosságára. Az ilyen döbbenet néha a kétségbeeséséj határos. Gyakran nincs többé erejük visszatérni az alaphoz, hanem felületességükkel pózolnak. Ez pedig eleve sikertelenségre van ítélte.

Mások viszont türelmesen járják a tanulmányok néha végtelennek tetsző utait. Ilyen alapos tanulmányokká halad végső célja — a festészet felé — Milivoje Nikolájevics is, akinek tárlatát nemrég láthattuk a noviszádi Ifjúsági Tribün szalonjában. Nikolájevics ez alkalommal húsz tus- és szénrajzát állította ki, tavalyi és idej termését. Megállapíthatjuk róla, hogy mindenekelőtt a rajzot műveli, még akkor is, ha technikát változtatva könnyomattal vagy pasztellel dolgozik. Másrészt azt látjuk rajzain, hogy ezt a technikát csaknem teljesen a festészet szellemében műveli. Nikolájevics rajzai tulajdonképpen a rajz eszközeivel készített festmények.

Alaptörekvése: mindanivalóját minél egyszerűbben, minél kevesebb eszközzel kifejezni. Rajza néhány elegáns vízszintes és függőleges vo-

nalból, s könnyedén odavetett foltból áll a messzeségben halványan jelölt látóhatárral. Az árnyalatok gazdagságát Nikolájevics a tus híg- és töményoldatának párhuzamos használatával, az erős és halvány vonalak kombinálásával éri el. Ugyanez vonatkozik szénrajzai és kréta-rajzai gyengéd árnyékoltságára is. Rajzán az élmény szelíd, nélkülözi a mélyebb emóciókat, mindamellet bensőséges, időnként pedig önelégülten édeskés.

Szólnunk kell még lírizmusáról, amely vajdasági tájaink, embereink mélységes, szinte elfogult szeretetéből fakad. Nikolájevics fegyelmezett művész, s csak ritkán érezhető nála a temperamentum kitörése, ami a vonalak élénk, ideges ritmusában nyilvánul meg (A komp). Ezekben a rajzaiban természetesen sokkal több az erő és dinamika.

Mondhatnánk, hogy Nikolájevics egész eddigi ópusza egy halkszavú, lírai vallomás Vajdaságról, a bácskai és bánáti búzamezőkről, csöndesen hömpölygő folyóinkról — a Dunáról, Tiszáról és a partmenti fűzesekről. Szívesen ábrázolja ezenkívül a halászelet egyes jeleneteit is. Csak egészen ritkán ragadják meg figyelmét az építészet érdekességei (Szerémségi város). Különös érdeke

van ahhoz, hogy a festőit, képszerűt ragadja meg. Néha azonban, úgy látszik, ez az érzeke cserbenhagyja, s ilyenkor rajzai szétesőszerkezetűek (Udvari motívum). Ezek a művei időnként válságairól tanúskodnak. Más képeiből viszont némi novellisztikus tartalom tör elő. Ilyen rajza például: Az ember és kutyája. Érdekes és sikeres kísérletei vannak a formáknak, a mozdulatoknak pillanatfelvételszerű meg ragadására. A járókelőkről készített rajzai sziluett-képekkel rokonosak. Általában véve Nikolájevics rajzain az alaknak, a figurális elemnek nincs jelentősebb szerepe. Mondhatnánk, hogy nála az ember teljesen eggyéolvad a tájjal, szerves kiegészítőjévé válik.

Mindezek után érdekes megállapítani, hogy a rajznak ez az ötvösi csiszolása, tökélye, nála nem végső cél. Törekvései mögött ott lappang a már-már leplezetlen vágy a teljessértékű alkotás — a festés iránt. Nem mintha a rajz vagy a képzőművészet bármely más ága nem lehetne egyenértékű a festészettel. Ellenkezőleg. Sok nagy festő szíve-

sen foglalkozott rajzzal, Leonardótól kezdve egészen Picassoig és Matiszig. Sőt Matisz, az újabbkori festészet legnagyobb koloristája a vonalat, a rajzot tekintette az emóciók legteljesebb, leghivebb kifejezésének.

Nikolájevicsnál az átmenetet a festésre a litográfia és a pasztell jelenti, amelyekben néhány szín kombinálásának lehetőségeit kutatja. Egész eddigi munkája végső sorban komoly, lelkiismeretes előkészület a festészetre. Művészete nyugodt, fokozatos fejlődést mutat, minden különösebb hullámlás vagy szembetűnő változás nélkül. Mindeddig következetesen mélyítette, tökéletesítette régi erényét, hogy kevés eszközzel minél többet fejezzen ki, ami különben nélkülözhetetlen a grafikában. Időnként ugyan úgy tűnik, hogy az ábrázoló eszközök redukálása a kifejezés teljességének kárára van, mégis művészetének fő érdeme az, hogy a rajznak ezzel a tisztult, sallangmentes formájával erős, mélyen egyéni kifejezést formált ki. S művészetéről lévén szó: ez is a legfontosabb.